

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว ของมารดาวัยรุ่นในภาคใต้ตอนล่าง

ณัฐพร รักฉรรงค์, โรงพยาบาลพระแสง, e-mail; pla_jingjung@windowslive.com
สุรีย์พร กฤษเจริญ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, e-mail; sureeporn.k@psu.ac.th
ศศิกานต์ กาละ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, e-mail; napaporn.k@psu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทำนาย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาวัยรุ่นในภาคใต้ตอนล่าง และอำนาจการทำนายของความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของนมแม่และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เจตคติ ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล การสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว จากบุคลากรสุขภาพ ต่อระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว ในมารดาวัยรุ่นภาคใต้ตอนล่าง กลุ่มตัวอย่าง คือ มารดาวัยรุ่นคลอดปกติและมีลูกอายุระหว่าง 2 ปี-2 ปี 6 เดือน จำนวน 100 ราย เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบสอบถามระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาวัยรุ่น 3) แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของนมแม่และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 4) แบบสอบถามเจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 5) แบบสอบถามความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล 6) แบบสอบถามการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว และ 7) แบบสอบถามการสนับสนุนจากบุคลากรทางสุขภาพ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดย ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ทดสอบค่าความเที่ยงของเครื่องมือชุดที่ 3 โดยใช้สูตรของคูเตอร์-ริชาร์ดสัน ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .90 และทดสอบค่าความเที่ยงของเครื่องมือชุดที่ 4-7 โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .85, .80, .90, และ .93 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณผลการศึกษา พบว่า

1. ระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดามากที่สุดอยู่ที่ 3 เดือน จำนวน 39 ราย (ร้อยละ39) และน้อยที่สุดคือ 2 เดือน จำนวน 5 ราย (ร้อยละ5) มีระยะเวลาเฉลี่ย 3.89 เดือน (SD.= .98)

2. เจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($\beta = .46, t = 5.96, p < .01$) ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล ($\beta = .34, t = 3.48, p < .01$) และการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว ($\beta = .20, t = 2.12, p < .01$) สามารถร่วมกันทำนายระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นได้ร้อยละ 51 ($R^2 = .511$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F(5,94) = 19.64, p < .01$)

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการพยาบาลหรือโปรแกรมส่งเสริมระยะการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวให้ยาวนานขึ้นโดยเฉพาะในมารดาวัยรุ่น

คำสำคัญ: ระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว, มารดาวัยรุ่น

Factors Influencing Duration of Exclusive Breastfeeding Among Adolescent Mothers in Lower Southern Region

Natthaporn Raknarong, Phra Saeng Hospital, e-mail; pla_jingjung@windowslive.com
Sureeporn Kritcharoen, Prince of Songkla University, e-mail; sureeporn.k@psu.ac.th
Sasikarn Kala, Prince of Songkla University, e-mail; napaporn.k@psu.ac.th

Abstract

This study is predictive research, which aims to study duration of breastfeeding among adolescent mothers in lower southern region and study the predictability of mother's knowledge about breastfeeding and breastfeeding method, attitude and success on breastfeeding while in hospital, family support, health personnel support on duration of breastfeeding among adolescent mothers in lower southern region. The sample group consisted of adolescent mothers with normal births and children between the ages of 2 – 2.5 years old, 100 cases Data collection consisting of seven questionnaires, namely (1) personal information questionnaire (2) questionnaire for the only breastfeeding period of teenage (3) knowledge questionnaires about benefits of breast milk and breastfeeding methods (4) questionnaire for breastfeeding (5) questioning for success in breastfeeding while in hospital (6) family support questionnaires (7) support questionnaires from health personal. Check the content by 3 experts have tested the culmination of the 3rd tool by using the formula of Kuder-Richardson 20 (KR-20), the equality is .90 and test the accuracy of the tools that 4th-7th by Cronbach's Alpha Coefficient. The reliability values were .85, .80, .90, and .93, respectively. Data were analyzed by using frequency distribution, percentage and standard deviation. The predictive factors were analyzed using multiple regression analysis. The results showed that

1. Exclusive breastfeeding of adolescent mothers found that the sample group has the longest breastfeeding period adolescent mothers at 3 month and the shortest at 2 month ($M=3.89$, $SD=.98$)

2. The predictive variables were breastfeeding attitudes ($\beta=.46$, $t=5.96$, $p<.01$), successful breastfeeding in hospital ($\beta=.34$, $t=3.48$, $p<.01$), and breastfeeding support from family ($\beta=.20$, $t=2.12$, $p<.01$) predict the duration of breastfeeding of adolescent mothers at 51 percent ($R^2=.511$) with statistical significance ($F(5,94)=19.64$, $p<.01$).

Keywords: Duration of Exclusive Breastfeeding, Adolescent Mothers

บทนำ

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยในการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของทารกทั้งทางร่างกาย และจิตใจ นมแม่เป็นอาหารของลูกที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูงสุด เหมาะสำหรับลูกมากที่สุด เป็นอาหารชนิดเดียวในโลกที่ไม่สามารถผลิตสารอาหารใดๆ ให้มีคุณภาพดีเท่าเทียมนมแม่ได้ เนื่องจากมีอิมมูโนโกลบูลินเอ (IgA) ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันโรค ช่วยป้องกันลูกจากโรคติดเชื้อต่างๆ ช่วยลดอัตราการเสียชีวิตของทารกได้ 3-5 เท่า (World Health Organization, 2019) การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จึงมีความสำคัญมาก

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) และองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ แนะนำให้มารดาทุกคนเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนหลังคลอดและเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนอเนียง ร่วมกับอาหารตามวัยจนครบ 2 ปี หรือนานกว่านั้น โดยองค์การอนามัยโลกได้ตั้งเป้าหมายของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนให้ได้ร้อยละ 50 ภายในปี พ.ศ. 2568 (World Health Organization, 2021) ในปีพ.ศ. 2562 มีการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทยขององค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติและสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประเทศไทยมีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนในทารกอายุ 0-6 เดือน เพียงร้อยละ 14.0 ซึ่งยังต่ำกว่าเป้าหมาย และเมื่อจำแนกเป็นรายภาค พบว่า อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนในทารกอายุ 0-6 เดือน ภาคกลาง ร้อยละ 8.0 ภาคเหนือ ร้อยละ 16.5 ตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 14.2 และภาคใต้ ร้อยละ 14.1 โดยเฉพาะมารดาวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่มีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เฉลี่ยเพียง 5 สัปดาห์เท่านั้น ขณะที่อัตราการมีบุตรของวัยรุ่น (อายุ 15-19 ปี) เท่ากับ 51 คนต่อผู้หญิง 1,000 คน (National Statistical Office of Thailand, 2019)

มารดาวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความแตกต่างจากมารดาผู้ใหญ่ในเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ คือมารดาวัยรุ่นมีมุมมองต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตามทัศนคติและความต้องการด้านจิตสังคมของตนเอง มารดาวัยรุ่นที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต้องเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน ได้แก่ การเป็นมารดาครั้งแรก มีอายุน้อย อยู่ในภาวะต้องพึ่งพาบุคคลอื่นและต้องรับบทบาทหลายด้าน ไม่มีความรู้เรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และพัฒนาการของทารก ต้องกลับไปเรียนหนังสือหรือไปทำงาน มีภาวะหวั่นหมั่น เจ็บหัวนม นมไม่เพียงพอ ทารกท้องเสีย รวมทั้งการไม่ได้รับความช่วยเหลือที่ตรงกับปัญหา ทำให้มารดาวัยรุ่นไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน (Chansiri, Phahuwatanakorn, & Yusamran, 2017; Konyoo, 2020) อีกทั้งมารดาวัยรุ่นจะมีพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ไม่ถูกต้อง ไม่สามารถเอาลูกเข้าเต้าได้ถูกวิธีทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จึงมีระยะเวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สั้น โดยเฉพาะในมารดาวัยรุ่นครั้งแรกที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการเป็นมารดา ไม่ตั้งใจที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และขาดความมั่นใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ซึ่งการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ถือเป็นประสบการณ์ใหม่ที่มารดาวัยรุ่นครั้งแรกต้องเผชิญ ประกอบกับลักษณะของพัฒนาการตามวัยของมารดาวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมน ตลอดจนระบบควบคุมความรู้ความเข้าใจ ที่ยังไม่สมบูรณ์ ส่งผลต่อสภาพอารมณ์ การควบคุมตนเอง ความสามารถในการวางแผน การคิดล่วงหน้า และการตัดสินใจ เมื่อประสบกับปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ บางรายรู้สึกหมดความอดทน รู้สึกหงุดหงิด ไม่สะดวกใจ ไม่อยากเลี้ยงลูกด้วยนมต่อ จึงตัดสินใจล้มเลิกเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ รวมทั้งภาระหน้าที่ตามวัย เช่น การเรียนหนังสือ ซึ่งอาจทำให้เกิดอุปสรรคต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในมารดาวัยรุ่น (World Health Organization, 2021; Chansiri, Phahuwatanakorn, & Yusamran, 2017)

จากการทบทวนวรรณกรรมปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยวของมารดาวัยรุ่น จากการศึกษาของ Rueangseree & Kankarn (2019) พบว่า ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระยะเวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถทำนายความแปรปรวนของระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยวได้ร้อยละ 49.9 และยังพบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดระหว่างก่อนกับหลังได้รับโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยการสนับสนุนของครอบครัว คะแนนความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดก่อนได้รับโปรแกรมมีความรู้ระดับปานกลาง และหลังได้รับโปรแกรมมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ระดับดี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Plodpluang, Srichan, & Kaewpraphan, 2016) และการศึกษาของ Lorphhana, Sinsuksai, & Phahuwatanakorn (2018) พบว่า มารดาวัยรุ่นที่มีความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สูง มีโอกาสเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว 4 สัปดาห์หลังคลอด เพิ่มขึ้น 1.5 เท่า ซึ่งพบว่า คะแนนความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 3-7 คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.12 (SD.=1.13) และร้อยละ 53.1 ของกลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มากที่สุด (คะแนนเท่ากับ 7) อธิบายได้ว่า มารดาวัยรุ่นที่มีความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความมุ่งมั่นที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้สำเร็จ ถึงแม้จะประสบกับปัญหาอุปสรรคใดๆ เช่น อาการเจ็บหัวนม หัวนมแตก คัดตึงเต้านม หรือทารกร้องกวน เป็นต้น มารดาก็จะอดทนและพยายามหาวิธีการแก้ไขปัญหาต่างๆ จนสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ อย่างไรก็ตามการที่มารดาวัยรุ่นหลังคลอดจะสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้เป็นระยะเวลาอันยาวนานนั้น เกิดจากการที่มารดาได้รับประสบการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดีตั้งแต่อยู่ที่โรงพยาบาล เนื่องจากทำให้มารดารู้สึกมั่นใจและภูมิใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างต่อเนื่อง พบว่า การสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากเจ้าหน้าที่ในระยะแรกหลังคลอดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระยะเวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยวก่อนจำหน่ายมีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยวนานถึง 6 เดือน (Pereira, Oliveira, Andrade, & Brito, 2017)

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยวของมารดาวัยรุ่นในภาคใต้ตอนล่าง ซึ่งตัวแปรที่ผู้วิจัยศึกษาโดยเลือกปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นที่ระดับปานกลางขึ้นไป ($r \geq .40$) (Saks & Allsop, 2012) มี 5 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของนมแม่และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 2) เจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 3) ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล 4) การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวและ 5) การสนับสนุนจากบุคลากรสุขภาพ เพื่อทำนายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยวของมารดาวัยรุ่นในภาคใต้ตอนล่าง ทำให้สามารถนำปัจจัยเหล่านั้นไปพัฒนารูปแบบการพยาบาลไปส่งเสริมให้เกิดความต่อเนื่องของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นในภาคใต้ตอนล่าง เพื่อให้มารดาวัยรุ่นหลังคลอดและทารกมีสุขภาพที่ดีต่อไป

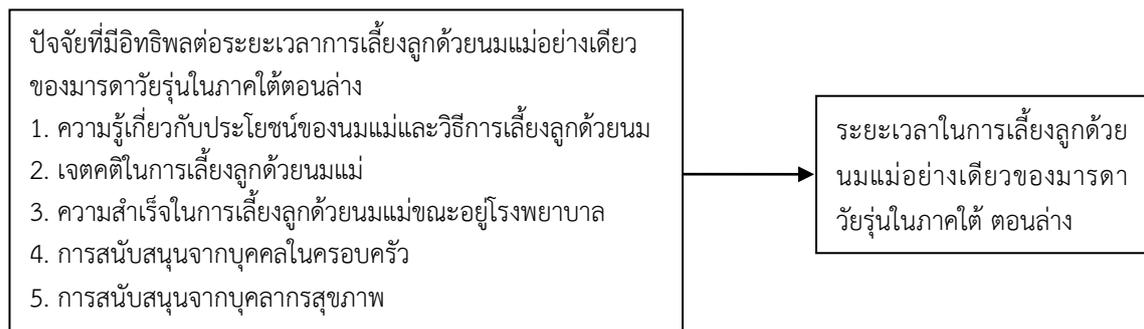
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยวของมารดาวัยรุ่นในภาคใต้ตอนล่าง
2. ศึกษาอำนาจการทำนายของความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของนมแม่และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล การสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว การสนับสนุนจากบุคลากรสุขภาพ ต่อระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยวในมารดาวัยรุ่นในภาคใต้ตอนล่าง

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่น เจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ของมารดาวัยรุ่นที่มีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ปัจจัยบางประการซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่น ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของนมแม่และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล และการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัวและการสนับสนุนจากบุคลากรสุขภาพ จะเห็นได้ว่ามีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยวของมารดาวัยรุ่น

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระยะเวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่น ตั้งแต่ในระดับปานกลางขึ้นไป ($r \geq .40$) (Saks & Allsop, 2012) คือ ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของนมแม่และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล การสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว และการสนับสนุนจากบุคลากรสุขภาพ มาใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยวของมารดาวัยรุ่นในภาคใต้ตอนล่างได้

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทำนาย (Predictive Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ มารดาวัยรุ่นที่คลอดปกติและมีลูกอายุระหว่าง 2 ปี-2 ปีครึ่ง ที่อาศัยในภาคใต้ ตอนล่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ มารดาวัยรุ่นคลอดปกติและมีลูกอายุระหว่าง 2 ปี-2 ปีครึ่ง ที่นำลูกมาตรวจโรคทั่วไปและฉีดวัคซีนที่คลินิกสุขภาพเด็กดี แผนกผู้ป่วยนอกที่ โรงพยาบาลสงขลา และโรงพยาบาลปัตตานี จำนวน 100 ราย ระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2564 โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

1. มารดาวัยรุ่นที่มีอายุ 15-19 ปี ที่มีลูกอายุระหว่าง 2 ปี-2 ปีครึ่ง ที่อาศัยในภาคใต้ตอนล่าง
2. มารดา ทารก ไม่มีภาวะแทรกซ้อนที่ต้องแยกจากกันในระยะหลังคลอดและเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวก่อนออกจากโรงพยาบาล
3. สามารถสื่อสารภาษาไทยได้

เกณฑ์การคัดออกของกลุ่มตัวอย่าง (Exclusion Criteria) คือ ทารกที่มีภาวะเจ็บป่วยระยะหลังคลอดและมารดาหรือทารกที่มีภาวะเจ็บป่วยไม่สามารถให้นมแม่ได้

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาในครั้งนี้ใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่อทดสอบอำนาจการทำนายของปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อตัวแปรตาม ในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของทอร์นไดค์ (Thorndike, 1978) จากการศึกษาครั้งนี้มีตัวแปรอิสระจำนวน 5 ตัว ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของนมแม่และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล การสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว การสนับสนุนจากบุคลากรสุขภาพ จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 100 ราย โดยเก็บข้อมูลจากมารดาวัยรุ่นคลอดปกติและมีลูกอายุระหว่าง 2 ปี-2 ปีครึ่ง ที่นำบุตรมาตรวจโรคทั่วไปและฉีดวัคซีนที่คลินิกสุขภาพเด็กดีแผนกผู้ป่วยนอก

คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จำแนกจังหวัดในภาคใต้ตอนล่าง ประกอบด้วย 7 จังหวัด ได้แก่ พัทลุง ตรัง นราธิวาส ปัตตานี ยะลา สงขลา และสตูล โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับฉลาก 2 โรงพยาบาล ได้โรงพยาบาลสงขลา และโรงพยาบาลปัตตานี ซึ่งเป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัดทั้ง 2 แห่ง กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงพยาบาล ตามสัดส่วนเท่า ๆ กัน (Equal Proportional) คือ โรงพยาบาลละ 50 คน ซึ่งมีการให้บริการที่มีศักยภาพใกล้เคียงกันเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 7 ชุด ได้แก่

(1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของมารดาวัยรุ่น จำนวน 8 ข้อ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตั้งครรภ์และการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาวัยรุ่นเกี่ยวกับระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการตั้งครรภ์จำนวน 6 ข้อ

(2) แบบสอบถามระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาวัยรุ่น โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามด้วยตนเอง เป็นข้อคำถามปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ

(3) แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของนมแม่และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยนำแบบสอบถามประโยชน์ของนมแม่และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ซึ่งดัดแปลงมาจาก Plaichum, Tongswas & Somboon (2012) ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีข้อคำถามทั้งหมด 20 ข้อ เป็นแบบให้เลือกตอบ ให้ผู้ตอบเลือก ใช่ หรือ ไม่ใช่ หากตอบถูกจะได้ 1 คะแนน และตอบผิดจะได้ 0 คะแนน

(4) แบบสอบถามเจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ซึ่งดัดแปลงมาจากของ Chainok (2015) ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีข้อคำถามทั้งหมด 20 ข้อ คำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ คิดเป็นคะแนนรวมซึ่งค่าคะแนนที่เป็นไปได้ตั้งแต่ 20-100 คะแนน โดยค่าคะแนนยิ่งเพิ่มมากขึ้น เจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ยิ่งเพิ่มสูงขึ้นเท่านั้น

(5) แบบสอบถามความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการประเมินวัดความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ซึ่งดัดแปลงมาจาก Lertsakornsiri, Saibae & Charoenwoodhipong (2018) ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีข้อคำถามทั้งหมด 15 ข้อ คำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยค่าคะแนนสูง แสดงว่ามารดาประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาลสูงขึ้นเท่านั้น

(6) แบบสอบถามการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการได้รับคำแนะนำ/สนับสนุนจากบุคคลอื่นซึ่งดัดแปลงมาจาก Plaichum, Tongswas & Somboon (2012) ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีข้อคำถามทั้งหมด 8 ข้อ คำตอบเป็นมาตราส่วน 5 คะแนน ตั้งแต่ 8 คะแนน ถึง 40 คะแนน ค่าคะแนนสูง หมายความว่ามารดาวัยรุ่นหลังคลอดได้รับการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว เพิ่มสูงขึ้น

(7) แบบสอบถามการสนับสนุนจากบุคลากรทางสุขภาพ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมซึ่งดัดแปลงมาจาก Chainok (2015) ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีข้อคำถามทั้งหมด 8 ข้อ คำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ คะแนนรวม ตั้งแต่ 8 คะแนน ถึง 40 คะแนน ค่าคะแนนสูง หมายความว่ามารดาวัยรุ่นหลังคลอดได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรทางสุขภาพเพิ่มสูงขึ้น

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการหาความตรงของเนื้อหา ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเพื่อพิจารณาความถูกต้องตามเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลมารดาและทารก 2 ท่าน และพยาบาลวิชาชีพผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลมารดาและทารก 1 ท่าน สำหรับการวิจัยครั้งนี้แต่ละแบบสอบถามได้ค่าดัชนีความตรงของเนื้อหา (CVI : Content Validity Index) ดังนี้

แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของนมแม่และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เท่ากับ .85

แบบสอบถามเจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เท่ากับ .85

แบบสอบถามเกี่ยวกับความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล เท่ากับ .80

แบบสอบถามการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว เท่ากับ .90

แบบสอบถามการสนับสนุนจากบุคลากรทางสุขภาพ เท่ากับ .93

การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งผ่านการปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยแต่ละแบบสอบถามได้ค่าความเที่ยง ดังนี้

แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของนมแม่และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ คำนวณค่าความเที่ยงโดยใช้สูตร KR-20 ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .90 แบบสอบถามเจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล แบบสอบถามการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว และแบบสอบถามการสนับสนุนบุคลากรทางสุขภาพ ให้มารดาวัยรุ่นสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ คำนวณค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้เท่ากับ .85, .80, .90 และ .93 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 ภายหลังจากโครงการวิจัยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของโรงพยาบาลปัตตานี และโรงพยาบาลสงขลาเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการวิจัยผ่านคณบดี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

1.2 ผู้วิจัยติดต่อหัวหน้าผู้ป่วนอกที่คลินิกตรวจโรคทั่วไป และคลินิกเด็กดีที่นำบุตรมาฉีดวัคซีน เพื่อแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

2. ขึ้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 08.00-16.00 น. โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติตามที่ต้องการ ให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบแบบสอบถาม ใช้เวลาประมาณ 30 นาที และรับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยนำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามในกรณีที่แบบสอบถามไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยขอให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของมารดาวัยรุ่นหลังคลอดและประวัติการตั้งครรภ์และการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์คะแนนความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของนมแม่ และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล การสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว และการสนับสนุนจากบุคลากรสุขภาพของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่น โดยใช้คะแนนค่าเฉลี่ยจากค่าคะแนนสูงสุดและต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์อำนาจการทำนายของความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของนมแม่ และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่าง ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล การสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว การสนับสนุนจากบุคลากรสุขภาพ ต่อระยะเวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาวัยรุ่น ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งเป็นการพยากรณ์ตัวแปรตามหนึ่งตัว จากตัวแปรอิสระตั้งแต่สองตัวแปรขึ้นไป โดยการนำตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัวเข้าในสมการพร้อมกัน (Rojphalakorn - Good. & Rucha, 2013) ซึ่งตัวแปรอิสระใดที่ถูกคัดเลือกเข้ามาในสมการถดถอยแล้ว จะไม่ถูกนำไปวิเคราะห์เพื่อคัดตัวแปรออกจากสมการ (Srisatidnarukul, 2012) แต่ผู้วิจัยจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าตัวแปรอิสระใดบ้างที่ควรอยู่ในสมการถดถอย โดยพิจารณาจากค่าสถิติทดสอบ (Vanichbuncha & Vanichbuncha, 2017) ทั้งนี้ ก่อนการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐาน ได้มีการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการวิเคราะห์

จริยธรรมวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการโครงร่างวิทยานิพนธ์และได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยจากศูนย์จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2564 (รหัสหนังสือรับรอง PSU IRB 2020-NSt 025) รวมทั้งผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย โรงพยาบาลสงขลา เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2564 (รหัสหนังสือรับรอง SKH IRB 2021-Edu-03-2029) และโรงพยาบาลปัตตานี เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2564 (รหัสหมายเลขรับรอง 005/2564) ที่เข้าทำการศึกษาดังที่กล่าวไว้ข้างต้น

ผลการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 18 ปี ร้อยละ 40 รองลงมาอายุ 19 ปี ร้อยละ 32 แต่งงานมากที่สุดเมื่ออายุ 15 ปี ร้อยละ 33 และรองลงมา ร้อยละ 25 แต่งงานเมื่ออายุ 16 ปี นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 62 อิสลาม ร้อยละ 38 อาศัยอยู่กับสามีและบุตรตามลำพัง ร้อยละ 40 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 56 กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากตั้งครรภ์ครั้งแรก ร้อยละ 94 ส่วนใหญ่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เมื่อไปฝากครรภ์ ร้อยละ 89 ขณะที่อยู่ในโรงพยาบาลได้รับนมแม่อย่างเดียว ร้อยละ 93 ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มากที่สุดคือ หัวนมแตก ร้อยละ 55 รองลงมาเป็นปริมาณน้ำนม ร้อยละ 50 รวมถึงลักษณะหัวนม เช่น หัวนมบอด/หัวนมบวม/หัวนมสั้น ร้อยละ 39 ปัญหาเต้านมคัดตึง ร้อยละ 36 และมีเพียงร้อยละ 20 ของมารดาวัยรุ่นที่ไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของมารดาวัยรุ่นหลังคลอด (n=100)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
อายุ (ปี) (Min=15, Max=19, M=17.86, SD.=1.08)		
15	2	2
16	14	14
17	12	12
18	40	40
19	32	32
แต่งงานเมื่ออายุ (ปี) (Min=13, Max=19, M=15.75, SD.=1.19)		
13	2	2
14	11	11
15	33	33
16	25	25
17	23	23
18	5	5
19	1	1
ศาสนา		
พุทธ	62	62
อิสลาม	38	38
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
อาศัยอยู่กับสามีและบุตรตามลำพัง	40	40
อาศัยอยู่กับสามีและพ่อ แม่ ของสามี	26	26
อาศัยอยู่กับสามีและพ่อ แม่ ของตนเอง	28	28
อื่น ๆ	6	6
ไม่ได้เรียนหนังสือ	4	4
ประถมศึกษา	19	19
มัธยมศึกษาตอนต้น	56	56
มัธยมศึกษาตอนปลาย	16	16
ปวช.	5	5

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของมารดาวัยรุ่นหลังคลอด (n=100) (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ลำดับบุตร		
คนที่ 1	94	94
คนที่ 2	6	6
สถานที่ฝากครรภ์		
ฝากครรภ์ที่สถานบริการของรัฐ	83	83
ฝากครรภ์ที่สถานบริการเอกชน	6	6
ไม่ได้ฝากครรภ์	11	11
ได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่		
ได้รับ	89	89
ไม่ได้รับ	11	11
ชนิดของนมที่ลูกคนปัจจุบันได้รับขณะอยู่โรงพยาบาล		
นมแม่อย่างเดียว	93	93
นมแม่/นมมารดาเองที่ป้อนจากแก้ว	7	7
อุปสรรคในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ลักษณะหัวนม (หัวนมบอด/หัวนมบวม/หัวนมสั้น)	39	39
เต้านมคัดตึง	36	36
หัวนมแตก	55	55
ปริมาณน้ำนมไม่เพียงพอ	50	50
ไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	20	20

ระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาวัยรุ่นพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาวัยรุ่นมากที่สุดอยู่ที่ 3 เดือน จำนวน 39 ราย ร้อยละ 39 และระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวน้อยที่สุดคือ 2 เดือน จำนวน 5 ราย ร้อยละ 5 โดยมีระยะเวลาเฉลี่ย 3.89 เดือน (SD.= .98) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนร้อยละ ค่าคะแนนต่ำสุด สูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาวัยรุ่น (n=100)

ระยะเวลา	การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว		min	max	mean	SD.
	จำนวน	ร้อยละ				
2 เดือน	5	5				
3 เดือน	39	39	2	5	3.89	.98
4 เดือน	18	18				
5 เดือน	38	38				

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาวัยรุ่น พบว่า เจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล และการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .575, p < .01$; $r = .533, p < .01$; $r = .419, p < .01$) ส่วนการสนับสนุนจากบุคลากรสุขภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วย

นมแม่อย่างเดียวยังของมารดาด้วยรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .292, p < .01$) ส่วนความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของนมแม่และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยังของมารดาด้วยรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .105, p > .05$)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยังของมารดาด้วยรู้อย่างเดียวของมารดาด้วยรู้อย่างเดียวในภาคใต้ตอนล่าง พบว่า ตัวแปรที่ร่วมกันทำนายความแปรปรวนของค่าคะแนนทำนายระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยังของมารดาด้วยรู้อย่างเดียว 3 ตัวแปรคือ เจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล และการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว สามารถร่วมกันทำนายระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยังของมารดาด้วยรู้อย่างเดียวของมารดาด้วยรู้อย่างเดียว ได้ร้อยละ 51 ($R^2 = .511$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F(5,94)=19.64, p < .01$) ตัวแปรที่มีอำนาจทำนายมากที่สุด คือ เจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($\beta = .46, t=5.96, p < .01$) ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล ($\beta = .34, t=3.48, p < .01$) และการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว ($\beta = .20, t=2.12, p < .01$) ตามลำดับ และปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยังของมารดาด้วยรู้อย่างเดียวในภาคใต้ตอนล่างมี 2 ตัวแปรคือ ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของนมแม่และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการสนับสนุนจากบุคลากรสุขภาพ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ปัจจัยทำนายระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยังของมารดาด้วยรู้อย่างเดียว (n=100)

ตัวแปรทำนาย	Unstandardized Coefficients		β	t
	B	SE		
เจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.045	.007	.458	5.96**
ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล	.035	.010	.340	3.48**
การสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว	.074	.035	.203	2.12**
การสนับสนุนจากบุคลากรสุขภาพ	-.025	.034	-.078	-.74

$R = .715, R^2 = .511^{**}, Adjusted R^2 = .485^{**}, F(5,94)=19.64^{**}, constant=-3.25, **p < .01$

อภิปรายผล

1. ระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยังของมารดาด้วยรู้อย่างเดียวในภาคใต้ตอนล่าง พบว่า การเป็นมารดาด้วยรู้อย่างเดียวมีระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยังน้อยกว่านั้น มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Yilmaz (2017) โดยปัญหาที่ทำให้มารดาตัดสินใจหยุดการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจ ทารกปฏิเสธการดูดนมจากเต้า มารดามีน้ำนมไม่เพียงพอ เจ็บปวดหัวนมและเต้านมขณะให้นมบุตร รวมถึงระยะเวลาการให้นมแม่ในแต่ละครั้งใช้เวลายาวนานและทำให้มารดาเหนื่อยล้า เช่นเดียวกับการศึกษาของ Payakkaraung, Sangperm & Sangpermt (2016) พบปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะแรกหลังคลอด ได้แก่ ไม่ได้ได้รับการสอน ขาดการเริ่มดูดเร็วและไม่ได้กระตุ้นให้ทารกดูดนมต่อเนื่อง เมื่อกลับบ้านได้พยายามทำตามการสอน แต่ทำไม่สำเร็จ รู้สึกเครียดกดดันจากตนเองคนรอบข้างเช่น สมาชิกในครอบครัว ที่อาจไม่สนับสนุนให้มารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หรือสามีย้ายที่สงสารหลานไม่อาจทนฟังเสียงร้องของลูกหลานได้ จึงต้องการให้เลี้ยงลูกด้วยนมผงหรือนมผสม เพื่อให้ทารกหยุดร้องและได้กินอิ่ม จึงเป็นอีกสาเหตุที่ทำให้ระยะเวลาการให้นมทารกลดลง ดังนั้น ในระยะ 2 เดือนแรกหลังคลอดเป็น

ช่วงเวลาวิกฤตสำหรับการปรับตัว และเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านที่สำคัญต่อการทำหน้าที่มารดาหลังคลอด นำไปสู่ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

2. อำนาจการทำนายของความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของนมแม่และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล การสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว การสนับสนุนจากบุคลากรสุขภาพ ต่อระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวในมารดาวัยรุ่นในภาคใต้ตอนล่าง พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาวัยรุ่นในภาคใต้ตอนล่าง พบว่า มีตัวแปร 3 ตัวแปรที่ทำนายระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาวัยรุ่น ได้แก่ เจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ซึ่งเป็นตัวแปรที่สามารถทำนายระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาวัยรุ่นได้สูงสุด ($\beta = .46, t = 5.96, p < .01$) สำหรับมารดาที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทำให้เกิดความรู้สึกขัดแย้งในตนเอง มีความรู้สึกยุ่งยาก เสียเวลาในการให้นมลูก และตัดสินใจไปใช้นมผสมแทน (Altuntas et al., 2014)

รองลงมาเป็นความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล ($\beta = .34, t = 3.48, p < .01$) มารดาวัยรุ่นหลังคลอดที่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล มีแนวโน้มที่จะมีระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยาวนานมากขึ้นกว่ามารดาที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล เนื่องจากขณะอยู่โรงพยาบาลมารดาได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรทางการแพทย์ โดยการให้ความรู้ผ่านสื่อ มีการสาธิตและให้มารดาสาธิตย้อนกลับ เมื่อเกิดปัญหาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มารดาได้รับการแก้ไขจนสามารถก้าวผ่านอุปสรรคได้ มารดาจึงเกิดความมั่นใจ ภาคภูมิใจในตนเอง และมีความพร้อมที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ด้วยตนเองเมื่อจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล ซึ่งเป็นไปตามการศึกษาของ Intharueang, Rungruang, Prakoddee & Chancham (2021)

การสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว ($\beta = .20, t = 2.12, p < .01$) เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาวัยรุ่นในภาคใต้ตอนล่าง จากการศึกษาพบว่า การสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว เป็นปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาวัยรุ่น ได้แก่ สามี พ่อแม่ของสามี และพ่อแม่ของมารดาวัยรุ่น มีประสบการณ์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มาก่อน โดยสามีสามารถให้การช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรคในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ ทำให้มารดาวัยรุ่นเกิดความมั่นใจในตนเองที่จะแสดงบทบาทมารดาแก่ทารก มารดาวัยรุ่นกลุ่มนี้จึงสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และมีระยะเวลานานกว่ามารดาวัยรุ่นที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว (Sunanta, Yusamran & Phahuwatanakorn, 2016) และการศึกษาของ Dewi et al (2017) พบว่า มารดาที่ได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอจากครอบครัวมีโอกาสประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนสูงกว่ามารดาที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวในระดับน้อย เพราะครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานแรกที่ทำหน้าที่ให้ความรู้ สร้างความมั่นใจ ให้การช่วยเหลือ พร้อมทั้งมีส่วนร่วมกับมารดาในการวางแผนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้นการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า การสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัวมีผลต่อระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาวัยรุ่นให้มีความยาวนานมากยิ่งขึ้น

โดยทั้ง 3 ตัวแปร สามารถอธิบายความแปรปรวนของระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาวัยรุ่นได้ร้อยละ 51 ($R^2 = .511$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F(5, 94) = 19.64, p < .01$) และปัจจัยที่ไม่สามารถทำนายระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาวัยรุ่นในการศึกษารั้งนี้ คือ ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของนมแม่และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และการสนับสนุนจากบุคลากรสุขภาพ

ผลการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการทำการศึกษาวิจัยเชิงทดลองในประเด็นของการสร้างโปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรมที่ยังเป็นปัญหาต่อระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่น รวมทั้งหาแนวทางในการให้การพยาบาลเพื่อพัฒนาคุณภาพการพยาบาลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาวัยรุ่นโดยเฉพาะ เจตคติในการการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล และการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว เพื่อให้มารดาวัยรุ่นมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของประโยชน์ของนมแม่ที่มีต่อมารดาและทารก ยังเป็นการเพิ่มสายใยรักระหว่างมารดาวัยรุ่นและทารกได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการปฏิบัติการพยาบาล ส่งเสริมเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ตั้งแต่ในระยะแรกของการตั้งครรภ์ ให้มารดาวัยรุ่นมีเจตคติที่ดีในเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ รวมถึงความสำคัญและประโยชน์ของนมแม่ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ส่งเสริมความผูกพันระหว่างมารดาทารกอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงการส่งเสริมให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมและช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ในการช่วยมารดาวัยรุ่นเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และมีการเตรียมความพร้อมตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์จนถึงระยะหลังคลอด
2. ด้านการบริหาร ผู้บริหารโรงพยาบาล หัวหน้าพยาบาล พยาบาลประจำคลินิกหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในองค์กร ควรเล็งเห็นความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในมารดาวัยรุ่น และมีการกำหนดนโยบายแนวทางการดำเนินงานให้แก่ผู้ขับเคลื่อนในระดับต่าง ๆ ตลอดจนมีการกำกับติดตามผลการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง
3. ด้านแนวทางสำหรับการพัฒนาพยาบาลและบุคลากรสุขภาพเป็นโปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวในมารดาวัยรุ่นโดยเฉพาะของการพยาบาลเพื่อพัฒนาคุณภาพการพยาบาล เพื่อให้มารดาวัยรุ่นมีระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวให้มีความยาวนานขึ้น
4. ด้านการวิจัย สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการทำการศึกษาวิจัยเชิงทดลองในประเด็นของการสร้างโปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรมที่ยังเป็นปัญหาต่อระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นต่อไปในอนาคต

รายการอ้างอิง

- Altuntas, N., Turkyilmaz, C., Yildiz, H., Kulali, F., Hirfanoglu, I., Onal, E., Ergenekon, E., Koc., E.& Atalay, Y. (2014). Validity and reliability of the infant breastfeeding assessment tool, the mother baby assessment tool, and the LATCH scoring system. *Breastfeeding Medicine*, 9(4), 191-195.
- Chainok., L. (2015). Factors Influencing Breast Feeding Behaviors of Postpartum Adolescent Mothers in Maharat Nakhonratchasima Hospital. Suranaree University of Technology.
- Chansiri, S., Phahuwatanakorn, W. & Yusamran, C. (2017). Influences of Breastfeeding Attitude, Subjective Norm, and Self-Efficacy on Intention to Exclusive Breastfeeding among Teenage Pregnant Women. *Journal of Nursing Science*. 35(4), 49-60. (In Thai)

- Dewi, R. et al. (2017). Family support and exclusive breastfeeding among Yogyakarta mothers in employment. *Asia Pacific Journal of Clinical Nutrition*, 26(suppl 1), S31-S35. Doi: 10.6133/apjcn.062017.s8.
- Intharueang, U., Rungruang, K., Prakoddee, R. & Chancham, K. (2021). Motivation for a 6 - month Exclusive Breastfeeding among Postpartum Mothers, Surin Hospital. *Journal of Health Science Boromarajonani College of Nursing Sunpasitthiprasong*. 5(2), 86-100.
- Konyoo, K. (2020). Effectiveness of Maternal Role Attainment Enhancement Among Adolescent Mothers: A Systematic Review. *Nursing Journal*, 48(2), 204-215. (In Thai)
- Lertsakornsiri, M., Saibae, S. & Charoenwoodhipong, S. (2018). The Effect of Nursing Model Integrated with Family Support and Empowerment on Breastfeeding in the First-time Teenage Postpartum Mothers. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*. 19(Supplement), 129-138.
- Lorhhana, S., Sinsuksai, N. & Phahuwatanakorn, W. (2018). The Factors Influencing a Four Week Exclusive Breastfeeding Among First-Time Adolescent Mothers. *Journal of Boromarajonani College of Nursing, Bangkok*, 34(2), 36-47. (In Thai)
- National Statistical Office of Thailand, 2562. Thailand multipleindicatorcluster survey 2019, final report. Bangkok: NSO, UNICEF;2020. 416 p.(in Thai)
- Payakkaraung, S., Sangperm, P., & Sangpermt, C. (2016). Breastfeeding Problem in Early Postpartum Period: Mother's Experiences. *Journal of Nursing Science*. 34(3). 30-40.
- Pereira, R. S. V., Oliveira, M. I. C. d., Andra, C. L. T. d., & Brito, A. d. S. (2017). Factores associados ao aleitamento materno exclusivo : o papel do cuidado na atencao basica. *Cadernos de Saude Publica*, 26, 2343-54. Nonthaburi: PNS-Creation. Retrieved from <https://dlibrary.thaibreastfeeding.org/bitstream/handle/023548404.11/451/TBC-TNBC-2017-Processding.pdf?sequence=1>
- Plaichum, S., Tongswas, T. & Somboon., L. (2012). Factors Related to Breastfeeding Duration among Adolescent Mothers. *Nursing Journal*. 39(2), 79-86.
- Plodpluang, U., Srichan, A. & Kaewpraphan, S. (2016). Effect of Breastfeeding Promotion Based on Familial Support Program to Knowledge, Attitude and Attitude and Behavior of Postpartum Mothers and Family's Member. *Phranakhon Rajabhat Research Journal (Science and Technology)*. 11(2), 41-52. (In Thai)
- Rojphalakorn-Good., P. & Rucha, Y. (2013). *Statistics for Nursing Research and using SPSS for windows*. Bangkok: Judtong.
- Rueangseree, M. & Kankarn, W. (2019). The Study of Factors Predicting the Duration of Exclusive Breastfeeding in Adolescent Mothers Who Attended Service at Health Promoting Hospital in Ubonratchathani Provinc. *Journal of Nursing and Health Care*, 37(1), 195-204. (In Thai)

- Saks, M., & Allsop, J. (2012). *Researching health: Qualitative, quantitative and mixed Methods* (2nd ed.). London: SAGE
- Srisatidnarakul, B. (2012). *Research Instrument Development and Quality Validation: Psychological Measurement Properties*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. (In Thai)
- Sunanta, S., Yusamran, C. & Phahuwatanakorn, W. (2016). Effect of Providing Knowledge and Support Primiparous Adolescent Mother and Grandmother on Maternal Role Attainment. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*. 17(2). 125-134.
- Thorndike, R, M. (1978). *Correlation Procedures for Research*, New York: Gardner Press.
- Vanichbuncha, K. & Vanichbuncha, T. (2017). *Using SPSS for windows to analyze data*. Bangkok: Samlada. (In Thai)
- World Health Organization. (2021). *Protecting, promoting, and supporting breastfeeding in facilities providing maternity and newborn services: The revised Baby-friendly Hospital Initiative*. from <https://www.who.int/nutrition/publications/infantfeeding/bfhiimplementation-2021.pdf>
- World Health Organization. (2019). *Adolescence is a time of opportunity during which a range of actions can be taken to set the stage for healthy adulthood*. from <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/329883/WHO-RHR-19.15-eng.pdf>
- Yilmaz, E., Ocal, F. D., Yilmaz, Z. V., Ceyhan, M., Kara, O. F., Kucukozkan, T. (2017). Early initiation and exclusive breastfeeding: factors influencing the attitudes of mothers who gave birth in baby-friendly hospital. *Turkish Journal Of Obstetrics And Gynecology*, 14, 1-9. doi: 10.4274/tjod.90018.